

By die robot in Eerstelaan – Marita van Aswegen

- 1 twee pare voete girts oor die teer
2 sy arm en nek is so styf en seer
3 sy bene so lam van gister se staan
4 ingehaak volg hy gedwee waar hulle gaan
- 5 motors se band knars tot stilstand
6 in die blikkie klingel vyf sent en 'n rand
7 hy ruik die vis-en-tjipswinkel van eerstelaan
8 hier by die robot waar hy die dag omstaan
- 9 sy arm word gepluk en geruk en hy skrik
10 toe sy voet oor 'n pyp eenkant toe swik
11 “ons beter geld kry, of ek los jou hier,”
12 sis die tsotsi en sy asem ruik na bier
- 13 sy hart klop vinnig soos dié van 'n bang kind
14 hoe sal hy weer sy lêplek van hier af kan vind?
15 die verkeerslig klik en die enjins brul saam
16 sy dowwe oë bewend opwaarts geslaan
- 17 trieng, trieng lui 'n fiets se klokkie
18 hy buk af en trek aan sy stukkende sokkie
19 die verkeerslig klik en bande skuur oor teer
20 sy arm en skouer is so styf en seer
- 21 'n motorruit tjier af en ver weg dreun 'n bus
22 as die dood hom tog net wil kom haal
23 dan kan hy vir ewig en altyd rus
24 die tsotsi skraap sy keel en spoeg 'n straal
- 25 geld klingel in die blikkie en lê dan stil
26 die duiwe koer en 'n kindjie jil
27 “mammie hy's blind,” piep 'n dogtertjie sag
28 hy draai sy kop skuins en hy wag
- 29 “hier is nog tien rand,” sê die vrou
30 “koop vir jou iets om aan te kou”
31 die verkeerslig klik en hy hou aan met wag
32 die tsotsi pluk hom aan sy seer arm en lag

At the robot in First Avenue

1 two pairs of feet scrape over the tar
2 his arm and neck are so stiff and sore
3 his legs so lame from yesterday's standing
4 arms linked he follows obediently where they go

5 car tyres grind to a halt
6 in the tin five cents and a rand clink
7 he smells the fish and chips shop in first avenue
8 here at the robot where he stands all day

9 his arm gets jerked and pulled and he gets a fright
10 when awkwardly his foot stumbles one side over a pipe
11 "we better get money, otherwise I'll leave you here,"
12 hisses the tsotsi and his breath smells like beer

13 his heart beats as fast as a scared child
14 how will he find the place where he lies from here?
15 the traffic light clicks and the engines growl together
16 his dull eyes turning upwards

17 tring, tring rings a bicycle bell
18 he bends down and pulls at his broken sock
19 the traffic light clicks and the tyres scrape over the tar
20 his arm and shoulder are so stiff and sore

21 a car window squeals open and far away a bus groans
22 if only death would come and take him
23 then he could rest forever and ever
24 the tsotsi clears his throat and spits out a stream

25 money jingles in the tin and then lies still
26 the doves coo and a child cries out with pleasure
27 "mommy he's blind," the little girl pipes softly
28 he turns his head away and waits

29 "here is another ten rand," the woman says
30 "buy something for yourself to eat,"
31 the traffic light clicks and he continues waiting
32 the tsotsi tugs his sore arm and laughs

AGTERGROND

Marita van Aswegen werk deelyds as maatskaplike werkster met kinders in nood.

- ☹ Sy het al baie ellende gesien en ervaar.
  - 👁 Veral waar mense sonder gewete kinders en mense wat hulpeloos is, misbruik.
- 😊 Kinders en die natuur inspireer haar.
- 😊 Sy skryf oor dinge wat sy daagliks sien en ervaar.
- 😊 Haar stories het dikwels 'n groot stuk werklikheid.

ALGEMENE INLIGTING – BEDELAARS

Bedelaars se omstandighede is uniek.

Bedelaars kan in drie groepe verdeel word:

- ❖ Die tradisionele bedelaar.
- ❖ Die bedelaar by die robot.
- ❖ Die bedelaar wat van huis-tot-huis bedel.

Dit is belangrik om nie vir bedelaars geld te gee nie.

- ❖ Ondersteun eerder organisasies in jou omgewing wat dienste aan haweloses lewer.
- ❖ Hierdie organisasies kry nie geld van die staat nie en moet self geld insamel om die haweloses te help.
- ❖ Ondersteun hulle deur vir hulle kos en tweedehandse klere te skenk.
- ❖ Jy kan ook as vrywilliger werk.

Gesels 'n bietjie met jou klasmaats oor hoe dit moet voel om elke dag wakker te word en nie te weet of dit lig of donker is nie en om staat te maak op ander om jou te help.

- ☹ Dink net hoe sleg dit moet wees om blind en brandarm te wees.
  - 👁 Dit is dan ook wat in hierdie gedig gebeur.
  - 👁 Mense sonder 'n gewete gebruik ander se blindheid om hulle te verryk.
  - 👁 Die persoon wat misbruik word, is soos 'n robot.
    - Hy doen wat ander vir hom beveel om te doen vir die bietjie geld wat hy gaan kry.
    - Die misdadiger hou ongelukkig die meeste van die profyt vir hulleself.

Baie mense vandag bedel egter omdat hulle te lui is om te werk.

- ☹ Om geen verantwoordelikheid te hê, is hulle keuse en dit is dan waarom hulle nie, bv. 'n werk sal aanvaar as iemand dit vir hulle aanbied nie.

In die gedig het ons te doen met 'n **universele probleem**.

- 👁 Die uitbuiting van weerloses wat deur misdadigers gedwing word om te bedel en die geld dan vir hulle vat.
- 👁 In die gedig het ons 'n blinde man wat deur 'n tsotsi gedwing word om te bedel.

Tema

'n Mens is dikwels aan ander se genade oorgelewer.

- ⊗ 'n Blinde man word deur 'n tsotsi gedwing om te bedel.
- ⊗ Hy vat hom tot by die verkeerslig en dreig om hom nie terug te vat na sy slaapplek toe as hy nie vir hulle geld bedel nie.
- ⊗ Hy vat die geld wat die mense vir die ou blinde bedelaar gee.

Stemming = neerdrukkend

TIPOGRAFIE

Uiterlike bou = agt strofes – vier versreëls elk (kwatryn).

Vaste rymskema: Paarrym

- ❖ Behalwe strofe 6 = kruisrym.
- ❖ Funksie van rymskema: Dit beeld die blinde se daaglikse bedelroetine uit, waaruit hy nie kan ontsnap.

Innerlike bou = Daar is progressie.

- ❖ Die inhoud van die gedig skep vir ons 'n prentjie van hoe die dag vir die bedelaar verloop.
- ❖ Atmosfeer word geskep deur progressie en die sintuiglike waarneming.

Titel

Gebeure by 'n spesifieke robot/verkeerslig word beskryf (Eerstelaan), alhoewel dit egter ook by ander plekke kan gebeur.

Letterlik = Die blinde man staan by 'n verkeerslig.

Figuurlik = Die man by die robot tree op/reageer soos 'n robot/masjien wat nie beheer oor homself het nie.

- ❖ Hy word deur ander gemanipuleer/hy word gedwing om te bedel.

Strofe 1

1	twee pare voete girts oor die teer
---	------------------------------------

Twee pare voete = suggereer daar is twee mense.

- ❖ Die tsotsi en blinde bedelaar

Klanknabootsing/onomatopoeë = "girts" = skuurgeluid

- ❖ Die voete skuifel oor die teerpad.

2	sy arm en nek is so styf en seer
3	sy bene so lam van gister se staan

Die bedelaar se arm en nek is seer van die blikkie se geskud.

- ❖ Sy bene is lam/moeg van die vorige dag/gister se staan en nou weer vandag.

Alliterasie = herhaling van "s"-klank.

4 ingehaak volg hy gedwee waar hulle gaan

ingehaak = Daar is 'n persoon wat die bedelaar lei (die ander paar voete).

- ❖ Aanduiding dat hy blind is.

gedwee (submissive) = Hy loop gewillig/hy gehoorsaam die persoon wat hom lei.

Assonansie = "aa"-klank

Die persoon wat die bedelaar lei (tsotsi) het geen genade nie.

- ❖ Dit pla hom niks dat die blinde persoon se lyf moeg en seer is nie.

Strofe 2

5 motors se bande knars tot stilstand

Die robot word rooi en motors stop = kom tot stilstand.

Klanknabootsing/onomatopoeë = "knars"

- ❖ Kom vinnig tot stilstand.

6 in die blikkie klingel vyf sent en 'n rand

Klanknabootsing/onomatopoeë = "klingel"

- ❖ Hy kan hoor hoe die geld in die blikkie val = gehoorsintuig is deurgaans op die voorgrond.
- ❖ Die mense gooi hulle kleingeld wat dalk rondlê in die kar/of beursie binne die bedelaar se blikkie.

Alliterasie = "k"-klank

7 hy ruik die vis-en-tjipswinkel van eerstelaan

Die reël suggereer dat hy honger is.

- ❖ Reuksintuig = hy ruik die kos.
- ❖ Die winkel is naby die robot waar hy staan en bedel.

8 hier by die robot waar hy die dag omstaan

Hy bedel die hele dag.

- ❖ Waarskynlik die hele dag sonder kos.

Strofe 3

9 sy arm word gepluk en geruk en hy skrik

10 yoe sy voet dom oor 'n pyp eenkant toe swik

Polisindeton = herhaling van “en”

- ❖ Beklemtoon hoe die ou man rof behandel word/nie sagkens nie.
  - Hy word mishandel.
  - Hy word rondgeruk na waar die tsotsi wil hê hy moet gaan.

Sy voete is dom.

- ❖ Hy kan nie sien waar hy moet loop nie.
- ❖ Hy skrik want hy swik sy voet toe hy oor 'n pyp struikel.

11 “ons beter geld kry, of ek los jou hier,”

Direkte woorde van die tsotsi.

Die tsotsi dreig die blinde bedelaar.

- ❖ Hy dreig die blinde bedelaar dat hy hom net daar gaan los waar hy is as hy nie genoeg geld kry nie.
- ❖ Hy gaan hom nie terug vat na sy bekende omgewing nie.

12 sis die tsotsi en sy asem ruik na bier

sis = geluid wat 'n slang maak.

- ❖ Suggereer dat die tsotsi skelm en gevaarlik is.

tsotsi = 'n Leeglêer wat misdade pleek.

- ❖ Gewoonlik deel van 'n bende/gevaarlik

Tsotsi se asem ruik na bier.

- ❖ Hy gaan waarskynlik die meeste van die geld wat die bedelaar kry, gebruik om nog drank/bier te koop.

Strofe 4

13 sy hart klop vinnig soos dié van 'n bang kind

Vergelyking.

- ❖ Hy is baie bang omdat die tsotsi hom dreig om hom net daar te los nie.
- ❖ Hoe sal hy weer by sy bekende omgewing uitkom as hy nie doen wat die tsotsi hom beveel om te doen nie.

14 hoe sal hy weer sy lêplek van hier af kan vind?

Retoriese vraag = geen antwoord.

Hy sal nie op sy eie sy lêplek/slaapplek vind nie.

- ❖ Dit kan daarop dui dat hy nie 'n huis het nie – net 'n plekkie waar hy slaap = armoede.
- ❖ Lêplek = herinner ons aan 'n slang.

15 die verkeerslig klik en die enjins brul saam

Klanknabootsing/onomatopee = “klik” en “brul”

“klik” = hy hoor die verkeerslig verander.

- ❖ Gehoor (sintuie) van blindes baie fyn.
- ❖ Robot is groen.

“brul” = die motors begin beweeg.

- ❖ Trek met 'n gebrul weg.

16 sy dowwe oë bewend opwaarts geslaan

Sy oë is dof = soos party blindes se oë maar lyk.

Bewend opwaarts = blindes se oë is dikwels so half opwaarts omdat hulle nie kan sien nie maar

- ❖ Die bewend = kan dalk daarna verwys dat sy lippe beweeg en 'n gebedjie prewel (hoop daar sal genoeg geld wees sodat die tsotsi hom weer veilig terugvat na sy lêplek toe.(gelowig/hoopvol)

Die bedelaar se vrees word in hierdie strofe beskryf.

Die alliterasie van die “w”-klank en assonansie van “aa”-klank beklemtoon die vrees wat hy ervaar.

- ❖ Hy is ver van sy tuiste af en weet nie of hy dit weer sal kan vind nie.

Strofe 5

17 trieng, trieng lui 'n fiets se klokkie

Inversie = omgekeerde woordorde (Die fiets se klokkie lui, trieng, trieng)

- ❖ Begin met die geluid wat 'n fiets se klokkie maak.
  - Beklemtoon die geluid wat die blinde hoor.

Klanknabootsing/onomatopee = “treing, trieng”

- ❖ Sintuig van hoor – gehoorsintuig.
  - Hy is afhanklik van sy ander sintuie ook, bv. die reuk van die vis-en-tjips.

18 hy buk af en trek aan sy stukkende sokkie

Stukkende sokkie = beklemtoon sy armoede.

Alliterasie “s”-klank

19 die verkeerslig klik en bande skuur oor die teer

Klanknabootsing/onomatopee = “klik”

- ❖ Die verkeerslig verander weer = rooi.

Bande skuur = motors kom tot stilstand.

- ❖ Rem vinnig.
- ❖

20 sy arm en skouer is so styf en so seer

'n Ampere herhaling van versreël 2 (vervang "nek" met "skouer")

- ❖ Dit lig die blinde se gedurige fisiese pyn en ongemak uit.
  - Hy moet die heelyd sy arm reguit hou en die blikkie skud vir die mense om geld in te gooi.
- ❖ Alliterasie van 's"-klank dra ook by tot die beklemtoning van sy ongemak.

Strofe 6

Kruisrym terwyl al die ander strofes *paarrym* het.

21 'n motorruit tjier af en ver weg dreun 'n bus

Klanknabootsing/onomatopie = "tjier" en "dreun"

Geluide wat hy kan hoor.

- ❖ 'n Motorruit wat oopgemaak word, kan daarop dui dat iemand vir hom geld gee.

22 as die dood hom tog net wil kom haal

23 dan kan hy vir ewig en altyd rus

Hier kry ons die blinde se emosies en gevoel.

- ❖ Hy wens om dood te gaan.
- ❖ Hy kan nie meer hierdie moeilike bestaan verduur nie.

Versreël 22 = personifikasie

24 die tsotsi skraap sy keel en spoeg 'n straal

Hier kry ons 'n kontras tussen die blinde se broosheid (r.22/23) teenoor die krasheid/ongevoeligheid van die tsotsi (r.24)

- ❖ Die blinde hoor hoe die tsotsi die slym diep agter uit sy keel opsuig en met 'n straal uitspoeg vir almal om te sien.

Strofe 7

25 geld klingel in die blikkie en lê dan stil

Klanknabootsing/onomatopee = “klingel”

Geld word in die blikkie gegooi.

- ❖ Hy kan dit hoor.
- ❖ “stil” = suggestie van daar val nie baie geld in die blikkie nie.

26 die duiwe koer en 'n kindjie jil

Hierdie vrolike geluide wat die bedelaar nou hoor kan dalk daarop dui dat sy gemoedstemming bietjie beter is.

- ❖ Daar het geld ingekom.

Klanknabootsing/onomatopee = “koer” en “jil”

Hierdie versreël beklemtoon die kontras tussen die bedelaar se gevoel in versreël 22/23 teenoor die lewensblyheid van die kind (nog jonk = verkleining) en duiwe wat koer.

- ❖ Verkleining = kindjie = geen bekommernisse in die wêreld nie.

27 “mammie hy’s blind,” piep 'n dogtertjie sag

Direkte woorde van die dogtertjie. (verkleining = sy is nog jonk/klein)

Sy praat sag so amper asof sy nie wil hê die blinde bedelaar moet haar hoor nie.

- ❖ Sy voel jammer vir die blinde bedelaar.
- ❖ dogtertjie = seuntjies wys nie so maklik hulle gevoelens soos dogtertjies nie.

Elisie/klankweglating = hy’s = hy is

28 hy draai sy kop skuins en hy wag

Hy draai sy kop skuins om te luister/hoor of daar nog geld in sy blikkie gaan val.

- ❖ Skuins = dalk is hy skaam/hy hoop as hy nederig voorkom., sal hulle meer geld gee.
- ❖ Hy wag = dit is amper asof hy weet die ma gaan vir hom nog geld gee.

Strofe 8

29 “hier is nog tien rand,” sê die vrou

30 “koop vir jou iets om aan te kou”

Direkte woorde van die vrou.

Sy gee hom R10 (sy voel jammer vir hom) en sê hy moet vir hom iets koop om te eet.

Sy weet hy is blind en dit is dalk die rede hoekom sy vir hom **noem/sê** dat sy vir hom R10 gee.

31 die verkeerslig klik en hy hou aan met wag

Die verkeerslig verander weer en die blinde hou nog steeds sy blikkie uit in die hoop vir nog geld.

32 die tsotsi pluk hom aan sy seer arm en lag

Die tsotsi pluk aan hom = mishandel hom/hanteer hom rof.

- ❖ Hy voel niks vir die blinde bedelaar nie.
- ❖ Blinde bedelaar se ongemak/seer lyf word weer eens hier beklemtoon.

Die tsotsi wat lag dui ook op sy ongevoeligheid.

- ❖ Suggereer dat die geld nie vir die blinde bedelaar gebruik gaan word nie.
- ❖ Tsotsi gaan die geld vir hom vat.

Ironie = Die geld gaan nie vir kos vir die blinde bedelaar gebruik word nie, maar (dalk) vir drank vir die tsotsi.

- ❖ Mense soos die blinde bedelaar sal altyd deur ander uitgebuit word (lag) oor die maklike manier waarop hulle die geld kan kry.

Polisindeton = strofe 3/5/6/7/8

- ❖ Dui op die blinde se onskuld.

Sintuiglike waarneming = die blinde neem alles waar met sy sintuie.

- ❖ Hy ervaar die wêreld deur wat hy kan hoor, ruik en voel.
- ❖ Die leser staan as't ware in die skoene van die bedelaar.
  - Ons kan die omgewing ervaar soos die blinde dit ervaar.

Baie **klanknabootsing** = dit is hoe die blinde "sien" deur *geluide* (girts, knars, klingel, sis, klik, brul, trieng, skuur, tjier, dreun,koer, jil, piep) en *reuk* (die vis-en-tjips, bierasem) en *voel* (gepluk en geruk, arm en nek styf en seer, bene lam, voet swik, hart klop vinnig-angstig)

- ❖ dit plaas die leser binne-in die gebeure – nes die blinde dit ervaar.
  - Die blinde maak sin uit sy donker wêreld deur na klanke en geluide te luister.

Progressie

Strofe 1 = "twee pare voete girts oor die teer" soos hulle loop.

Strofe 2 = "gebeure by die robot" (staan heeldag sonder 'n pouse/eet dalk ook nie eers nie)

Strofe 3 = die tsotsi se hardhandige "gepluk en geruk" van die blinde.

Strofe 4 = "sy dowwe oë bewend opwaarts geslaan" oor die dreigement terwyl die verkeer wegbeweeg as die robot groen word.

Strofe 5 = die stadige verkeer ('n fiets) beweeg ook verder terwyl die robot rooi word.

Strofe 6 = iemand gee vir hom geld terwyl hulle by die robot was.

Strofe 7 = iemand gooi geld in sy blikkie.

Strofe 8 = hy kry nog geld omdat hy blind is.

VRAE

- 1 Gee die denotatiewe betekenis van die titel van die gedig. (1)
- 2 Verduidelik die konnotatiewe betekenis van die titel van die gedig. (1)
- 3 Hoekom is die woord "robot" so effektief in die titel? (1)
- 4 Waar het hierdie gebeure presies afgespeel? (1)
- 5 Gee DRIE bewyse uit strofe 1 dat die bedelaar nie alleen is nie. (3)
- 6 Hoekom, dink jy, sal die bedelaar se arm en nek styf en seer wees? (1)
- 7 Waaruit kan jy aflei dat vandag nie die bedelaar se eerste keer is wat hy bedel nie? Haal 'n VERSREËL aan. (1)
- 8 Wat word deur EEN VERSREËL 4 geïmpliseer? (1)
- 9 Haal EEN WOORD uit strofe 1 aan wat aandui dat die bedelaar blind is. (1)
- 10 Die tsotsi ken geen genade nie/gun die blinde geen rus nie.
Stem jy saam met die stelling? Haal EEN VERSREËL aan om jou antwoord te motiveer. (1)
- 11 Die bedelaar is blind.
Haal EEN VERSREËL aan om te bewys dat die stelling WAAR is. (1)
- 12 Haal die WOORD uit strofe 1 aan om te bewys dat die bedelaar die persoon wat hom lei, gehoorsaam volg. (1)
- 13 Gee 'n voorbeeld van klanknabootsing uit strofe 1. (1)
- 14 Watter sintuig kom sterk na vore in strofe 1? (1)
- 15 Haal DRIE OPEENVOLGENDE WOORDE uit strofe 1 aan wat aandui dat hier meer as een persoon in die prentjie is. (1)
- 16 Gee 'n voorbeeld van assonansie uit strofe 1. (1)
- 17 Haal uit strofe 1 'n versreël aan waarin alliterasie voorkom. Onderstreep die klanke wat herhaal word. (1)
- 18 Watter geluid maak die motors se bande wanneer dit tot stilstand kom? (1)
- 19 Gee TWEE voorbeelde van onomatopoeie uit strofe 2. (2)
- 20 Wat kan jy aflei uit die manier waarop die motors tot stilstand kom? (1)

- 21 Watter TWEE sintuie kom na vore in strofe 2? (2)
- 22 Die bedelaar bedel 'n halwe dag lank.
Haal 'n gedeelte van 'n versreël uit strofe 2 aan om die stelling as verkeerd te bewys. (1)
- 23 Waaruit kan jy aflei dat daar geld in die blikkie is? Gee slegs EEN WOORD uit strofe 2. (1)
- 24 Wat impliseer versreël 7? (1)
- 25 Noem die plek wat kos in Eerstelaan verkoop. (1)
- 26 Die blinde man moet heeldag bedel.
Stem jy saam met die stelling? Haal TWEE OPEENVOLGENDE WOORDE aan om jou antwoord te motiveer. (1)
- 27 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies. Skryf net die vraagnommer en antwoord neer.
Die woord “klingel” in strofe 2 dui aan dat die geld in die blikkie 27.1 (val/stil lê) en dit is 'n voorbeeld van 27.2 (inversie/klanknabootsing). (2)
- 28 Hoekom, dink jy, moet die bedelaar die hele dag by die robot staan en nie net vir 'n kort rukkie nie? (1)
- 29 Haal EEN WOORD uit strofe 2 aan wat aandui dat iemand bedel. (1)
- 30 By baie plekke kry ons dikwels meer as een bedelaar.
Vir wie sal jy geld gee – die blinde- of fisies gesonde bedelaar? Motiveer jou antwoord. (1)
- 31 Kies die KORREKTE antwoord om die sin te voltooi. Skryf net die vraagnommer en letter neer, bv. 31E.
Die herhaling van die voegwoord “en” staan bekend as ...
- A onomatopee.
B polisindeton.
C oksimoron.
D inversie. (1)
- 32 Wat is die funksie van die herhaling van die voegwoord “en” in strofe 3? (1)
- 33 Gee TWEE WOORDE uit strofe 3 om te beskryf hoe die blinde bedelaar deur die tsotsi behandel word. (2)
- 34 Waaroor het die bedelaar gestruikel? (1)

- 35 Hoekom word die bedelaar se voet as “dom” beskryf? (1)
- 36 Hoe het die bedelaar reageer toe hy oor ’n pyp gestruik het? (1)
- 37 Hoe sal jy reageer as jy sien iemand behandel ’n blinde bedelaar hardhandig? (1)
- 38 Waarom is mense oor die algemeen bang om op te tree wanneer hulle sien hoe ander mishandel word? (1)
- 39 Watter dreigement het die tsotsi aan die bedelaar gerig? (2)
- 40 Waaruit kan jy aflei dat die tsotsi ’n slegte persoon is? Gee DRIE feite. (3)
- 41 Watter bewys is daar dat die tsotsi alkohol gebruik het? (1)
- 42.1 Bestudeer strofe 3. Wat, dink jy, gaan die tsotsi met die geld doen wat die bedelaar insamel? (1)
- 42.2 Motiveer jou antwoord in VRAAG 42.1. (1)
- 43.1 Watter reptiel “sis”? (1)
- 43.2 Wat word met die woord “sis” geïmpliseer oor die karakter van die tsotsi? (1)
- 44 Hoe sal jy voel as iemand jou so ruk en pluk? Gee slegs EEN WOORD as antwoord. (1)
- 45 Haal ’n gedeelte van ’n versreël aan om te bewys dat die tsotsi die bedelaar hardhandig behandel. (1)
- 46 Wat is die funksie van die aanhalingstekens in versreël 11? (1)
- 47 Hoekom was die bedelaar bang dat die tsotsi hom by die verkeerslig sou los? (1)
- 48 Benoem die beeldspraak in versreël 13. (1)
- 49 Wat word met mekaar vergelyk in versreël 13? (2)
- 50 Hoe weet jy in strofe 4 dat die bedelaar blind is? Gee TWEE opeenvolgende woorde. (1)
- 51 Waaruit kan jy aflei dat die bedelaar gelowig is? (1)
- 52 Wat gebeur elke keer wanneer die bedelaar die “klik” van die verkeerslig hoor? (1)
- 53 Wat gebeur wanneer die enjins by die robot “brul”? (1)
- 54 Hoe weet jy dat die ou man/bedelaar waarskynlik nie ’n huis het nie? (1)

- 55 Haal 'n versreël uit strofe 4 aan waarin alliterasie voorkom. Onderstreep die klanke. (1)
- 56 Gee TWEE voorbeelde van klanknabootsing uit strofe 4. (2)
- 57.1 Wat word die vraag in versreël 14 genoem? (1)
- 57.2 Gee 'n rede vir jou antwoord in VRAAG 57.1. (1)
- 58 Watter tegniek word gebruik om versreël 17 te beklemtoon? (1)
- 59 Die bedelaar het motors hoor stop en wegtrek. Watter ander twee vervoermiddels het die bedelaar ook gehoor? (2)
- 60 Wat is die funksie van die "trieng, trieng" aan die begin van versreël 11? (1)
- 61 Wat was op die fiets wat die "trieng, trieng" geluid gemaak het? (1)
- 62 Waaruit kan jy aflei dat die bedelaar nie geld het om klere te koop nie? (1)
- 63 Waarvan is die "bande skuur" 'n aanduiding? (1)
- 64 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies. Skryf net die vraagnommer en antwoord neer.
- In versreël 19 rem die motors (stadig/vinnig). (1)
- 65 Wat is die funksie van die herhaling van versreël 20? (1)
- 66 Watter geluid het die motor se ruit gemaak? (1)
- 67 Kies die KORREKTE antwoord.
- Strofe 6 is 'n voorbeeld van ...
- A paarrym.
 B kruisrym.
 C gebroke rym.
 D omarmde rym. (1)
- 68 Watter geluid het die bus gemaak? (1)
- 69 Watter sintuig kom sterk na vore in strofe 6? (1)
- 70 Verduidelik hoekom sintuie so 'n belangrike rol in die gedig speel? (2)
- 71 Voel die blinde bedelaar positief of negatief oor die lewe? Hoekom sê jy so? (1)
- 72 Hoekom, dink jy, wou die bedelaar nie meer lewe nie? Gee TWEE redes. (2)

- 73 Wat kan jy aflei uit versreël 22 oor die blinde bedelaar se houding teenoor die lewe? (1)
- 74 Beskryf die blinde bedelaar se gemoedstoestand in strofe 6 met EEN WOORD. (1)
- 75 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies. Skryf net die vraagnommer en antwoord neer.
- In versreël 24 kry ons 'n 75.1 (kontras/ooreenkoms) tussen die 75.2 (gevoeligheid/ongevoeligheid) van die tsotsi en die blinde bedelaar se 75.3 (broosheid/onafhanklikheid). (3)
- 76 Wat het die tsotsi in strofe 6 gedoen wat swak maniere/ongeskik is? (1)
- 77 Hoe sal jy die tsotsi se karakter in versreël 24 beskryf? (1)
- 78 Wat suggereer die woorde “n motorruit tjier af”? (1)
- 79 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies. Skryf net die vraagnommer en antwoord neer.
- Versreël 22: “as die dood hom tog net wil kom haal” is 'n voorbeeld van (n metafoor/personifikasie). (1)
- 80 Wat word met die woord “klingel” in versreël 25 geïmpliseer? (1)
- 81 Wat is die verskil tussen die kindjie en die bedelaar se gemoedstoestand? (2)
- 82 Waaruit kan jy aflei dat die kindjie opgewonde is? Gee slegs EEN WOORD uit strofe 7. (1)
- 83 Haal 'n versreël uit strofe 7 aan wat in kontras staan met die emosies van die blinde bedelaar. (1)
- 84 Wat is die funksie van die aanhalingstekens in versreël 27? (1)
- 85 Hoekom, dink jy, praat die dogtertjie sag met haar ma? (1)
- 86 Watter tegniek word gebruik om aan te dui dat die dogtertjie nog jonk/klein is? (1)
- 87 Watter emosie openbaar die dogtertjie teenoor die blinde bedelaar? Gee slegs EEN WOORD. (1)
- 88 Wat word die stylfiguur in die woord “hy's” genoem? (1)
- 89 Hoekom draai die die ou man/bedelaar sy kop skuins? (1)
- 90 Waarvoor wag die bedelaar in versreël 28? (1)

- 91 Hoe het die blinde bedelaar geweet die dogtertjie gaan vir hom geld gee? (1)
- 92 Wat het die dogtertjie waargeneem i.v.m. die bedelaar? (1)
- 93 Hoekom het die tsotsi juis van 'n blinde persoon gebruik gemaak om die bedelwerk te doen? (1)
- 94 Wat is die funksie van die aanhalingstekens in versreëls 29 en 30? (1)
- 95 Hoeveel geld het die ma van die dogtertjie vir die bedelaar gegee? (1)
- 96 Wat moes die bedelaar met die geld doen volgens die vrou? (1)
- 97 Waaruit kan jy aflei dat die vrou **ekstra** geld vir die bedelaar gegee het? Haal slegs EEN WOORD aan. (1)
- 98 Haal 'n versreël aan om aan te dui dat die spreker simpatiek teenoor die blinde voel? (1)
- 99 Hoekom het die tsotsi in laaste versreël gelag? (1)
- 100 Verduidelik die ironie in strofe 8. (2)
- 101 Uit watter gedrag van die tsotsi moes die vrou beseft het dat die geld wat sy gegee het, nie vir die blinde bedelaar was nie? Noem TWEE gedragspatrone. (2)
- 102 Hoekom het die bedelaar aanhou wag in versreël 31? (1)
- 103 Wat het die bedelaar geweet gaan met sy geld in die blikkie gebeur? (1)
- 104 Hoekom het die blinde bedelaar nie geweier om saam met die tsotsi by die robot te staan nie? (1)
- 105 Dink jy bedelaars moet in ons dorpe/stede toegelaat word? Motiveer jou antwoord. (1)
- 106 Kies die korrekte antwoord tussen hakies. Skryf net die vraagnommer en antwoord neer.
Tsotsi's is lede van (die polisie/bendes). (1)
- 107 Wat moet mense eerder vir bedelaars gee as geld? (1)
- 108 Aan watter reptiel herinner die woord "lêplek" jou? (Versreël 14) (1)
- 109 Hoekom was dit vir die bedelaar so belangrik om genoeg geld vir die tsotsi in te samel? (1)
- 110 Hoekom, dink jy, neem bedelaars toe in ons strate? (1)
- 111 Hoeveel keer het die motors by die robot tot stilstand gekom? (1)

- 112 Hoekom sal jy sê dat die gedig oor die tsotsi se gedrag universeel is? (1)
- 113 Het jy al vir bedelaars geld gegee? Hoekom of hoekom nie? (1)
- 114 Hoekom, dink jy, is dit belangrik dat ons die gewoonte moet stopsit om vir bedelaars geld te gee? (1)
- 115 Waar dink jy kan bedelaars hulp kry? (1)
- 116 Buiten die misbruik van blindes, van wie maak tsotsi's nog gebruik om vir hulle geld in te samel? Noem twee ander soort persone van wie hulle gebruik maak? (2)
- 117 Hoekom is dit vir tsotsi's so maklik om van gestremdes gebruik te maak om vir hulle te bedel? (1)

MEMORANDUM

- 1 'n Bedelaar by 'n robot/gebeure by 'n spesifieke robot. (1)
- 2 Die persoon by die robot tree op soos 'n robot/hy volg instruksies/is soos 'n robot (masjien) wat deur iemand rondgelei word. (1)
- 3 Die man/bedelaar/persoon reageer soos 'n robot/masjien. (1)
- 4 By 'n robot in Eerstelaan. (1)
- 5 twee pare voete
Ingehaak
Volg hy gedwee waar hulle gaan (3)
- 6 Hy staan met sy arm uitgestrek om sy blikkie te skud. (1)
- 7 “sy bene so lam van gister se staan” (1)
- 8 Die bedelaar is blind. (1)
- 9 “ingehaak” (1)
- 10 Ja. “sy arm en nek is so styf en seer”/”sy bene so lam van gister se staan” (1)
- 11 “ingehaak volg hy gedwee waar hulle gaan” (1)
- 12 “gedwee” (1)
- 13 “girts” (1)
- 14 gehoorsintuig (1)
- 15 “twee pare voete” (1)
- 16 “ingehaak volg hy gedwee waar hulle gaan” (1)
- 17 “sy arm en nek so styf en seer” (1)
- 18 “knars” (1)
- 19 “knars” en ‘klingel” (2)
- 20 Hulle rem vinnig/kom vinnig tot stilstand (1)
- 21 gehoor- en reuksintuig (2)
- 22 “waar hy die dag omstaan” (1)
- 23 “klingel” (1)

24	die bedelaar is honger	(1)
25	vis-en-tjipswinkel	(1)
26	Ja. “dag omstaan”	(1)
27.1	val	
27.2	klanknabootsing	(2)
28	om genoeg geld te kry	(1)
29	“blikkie”	(1)
30	Gestremde bedelaar want hulle voel jammer vir hom/moeiliker vir hom om werk te kry.	(1)
31	B (Polisindeton)	(1)
32	Wil beklemtoon hoe rof/hardhandig die blinde man behandel word.	(1)
33	“gepluk” ; “geruk”	(2)
34	’n pyp	(1)
35	Hy kan nie sien waar hy moet loop nie.	(1)
36	Hy skrik.	(1)
37	Ek sal die persoon help/dit net ignoreer/polisie kontak	(1)
38	Mense wil nie betrokke raak by ander se probleme nie/bang hulle gaan seerkry	(1)
39	Hy gaan hom net daar los as hy nie genoeg geld kry nie.	(2)
40	Hy dreig die bedelaar om genoeg geld te kry. Hy ruk en pluk die bedelaar. Laat hom heeldag staan en bedel.	(3)
41	Sy asem ruik na bier.	(1)
42.1	Drank koop	(1)
42.2	Sy asem ruik na bier.	(1)
43.1	slang	(1)
43.2	Hy is gevaarlik.	(1)
44	bang/ontsteld/kwaad/omgekrap/hartseer	(1)

45	“sy arm word gepluk en geruk”	(1)
46	Die tsotsi se direkte woorde.	(1)
47	Hy sou nie weer sy lêplek/slaapplek op sy eie kan vind nie.	(1)
48	Vergelyking	(1)
49	Die hart van die bedelaar klop soos die hart van ’n bang kind.	(2)
50	dowwe oë	(1)
51	hy slaan sy oë bewend opwaarts	(1)
52	Die verkeerslig verander van rooi na groen of groen na rooi.	(1)
53	Hulle maak gereed om weg te trek/te ry.	(1)
54	Hy praat van sy “lêplek” en nie ’n huis nie.(Dit is net ’n slaapplek soos ’n sypaadjie/park/stoep van ’n winkel)	(1)
55	”sy <u>dow</u> we oë <u>bew</u> end <u>op</u> waarts geslaan”	(1)
56	“klik” ; “brul”	(2)
57.1	Retoriese vraag	(1)
57.2	Die vraag word nie beantwoord nie.	(1)
58	inversie	(1)
59	fiets en bus	(2)
60	Wil die geluid wat die blinde man hoor, beklemtoon.	(1)
61	fietsklokkie	(1)
62	Sy sokkie is stukkend.	(1)
63	Die motors kom vinnig tot stilstand.	(1)
64	vinnig	(1)
65	bedelaar	(1)
66	“tjier”	(1)
67	B (kruisrym)	(1)
68	“dreun”	(1)

69	gehoorsintuig	(1)
70	Die bedelaar is blind en sy sintuie is belangrik vir hom. Dit is hoe hy “sien” of weet wat om hom aangaan.	(2)
71	Negatief. Hy wens om dood te gaan.	(1)
72	Hy is moeg daarvoor om deur ander misbruik/mishandel te word. Hy wil nie meer so swaarkry nie/so armoedig wees nie/so sukkel sonder geld nie.	(2)
73	Hy is negatief.	(1)
74	moedeloos/depressief	(1)
75.1	kontras	
75.2	ongevoeligheid	
75.3	broosheid	(3)
76	Hy spoeg.	(1)
77	Hy is onbeskof/ongeskik.	(1)
78	Iemand maak hulle venster oop om geld in die blikkie te gooi.	(1)
79	personifikasie	(1)
80	Geld wat val in die bedelaar se blikkie/iemand gooi geld in die bedelaar se blikkie.	(1)
81	Die kindjie jil = opgewonde terwyl die bedelaar ongelukkig/moedeloos/depressief is.	(1)
82	“jil”	(1)
83	“die duiwe koer en ’n kindjie jil”	(1)
84	Dit is die direkte woorde van die dogtertjie.	(1)
85	Sy wil waarskynlik nie hê die blinde bedelaar moet haar hoor nie.	(1)
86	Gebruik van verkleiningsvorm.	(1)
87	jammerte	(1)
88	Elisie/klanknabootsing	(1)
89	Om te hoor of daar geld in sy blikkie val.	(1)
90	Vir geld om in sy blikkie te val.	(1)

- 91 Sy het gesê hy is blind. (1)
- 92 Hy is blind/kan nie sien nie. (1)
- 93 Hy het geweet mense sal vir hom jammer voel. (1)
- 94 Die direkte woorde van die vrou (dogtertjie se ma). (1)
- 95 Tien rand (R10). (1)
- 96 Kos koop. (1)
- 97 “nog” (1)
- 98 “hier is nog tien rand,” sê die vrou (1)
- 99 Hy is bly oor die geld wat die bedelaar gekry het want hy gaan dit vat (gebruik)/Hy is bly sy bose plan het gewerk. (1)
- 100 Die geld gaan nie vir kos vir die blinde persoon nie maar vir die tsotsi om waarskynlik drank te koop. (1)
- 101 Die tsotsi het gelag en die bedelaar gepluk/hardhandig behandel/rof behandel. (2)
- 102 Hy het gehoop vir nog geld. (1)
- 103 Die tsotsi gaan dit vir hom vat. (1)
- 104 Hy was bang vir hom. (1)
- 105 Nee. Mense moet vir hulle geld werk/hulle koop drank en nie kos met die geld nie.
- OF**
- Ja. Daar is nie werk vir almal in Suid-Afrika nie dus sal mense enige iets vir geld doen. (1)
- 106 bendes (1)
- 107 kos/klere (1)
- 108 slang (1)
- 109 Hy is bang die tsotsi gaan hom nie weer terugvat na sy lêplek/slaapplek nie. (1)
- 110 Skaarsste aan werk./Mense te lui om te werk/Mense wil nie verantwoordelikheid aanvaar nie/Dit is 'n maklike manier om geld te verdien/iemand wat opgegee het/niemand wat omgee nie/familie het hom verwerp/armoede (1)

- 111 twee keer (1)
- 112 Dit gebeur oral in die wêreld. (1)
- 113 Ja. Ek kry hulle jammer/Dit is moeiliker vir 'n blinde om werk te kry daarom gee ek aan gestremdes/ek het meer as hulle/ek is geseën.
OF
 Nee. Ek koop eerder vir hulle kos/staat moet vir hulle sorg/dit versterk net die gewoonte/Hulle gebruik (misbruik) die geld vir dwelms (gom;bier)/sommige bedelaars is onbeskof en ondankbaar (1)
- 114 Dit is al hoe die bedelaars sal ophou met die slegte gewoonte. (1)
- 115 kerke (1)
- 116 gestremdes en babas (sagte prooi soos skoolkinders) (2)
- 117 Gestremdes is afhanklik van ander om hulle te help/mense (die gemeenskap/verbygangers) gee makliker aan 'n gestremde as aan 'n jong gesonde bedelaar wat in staat is om werk te soek. (1)